

Acabem d'escoltar el fragment evangèlic en què sant Lluç narra amb força detall el relat de l'últim sopar de Jesús amb els apòstols; l'evangelista, que no hi era, ens diu que Jesús el desitjava, aquest darrer sopar amb els seus més íntims. Ens és prou conegut. Em plau aturar-me, a l'inici d'aquestes meves paraules, en el fet que Jesús els diu que, això que feu ell, partir el pa i repartir-los-en un tros a cadascun, ho continuïn fent perquè és, els va dir, "el meu memorial". Memorial, record que fa realment present aquell que no és físicament enmig nostre. Aquest gest de partir i repartir el pa, aquell únic pa que Jesús identificava amb el seu cos mateix, devia impressionar els apòstols i, a través d'ells, les primeres comunitats cristianes, les quals, i durant força temps, anomenaven aquesta celebració a què nosaltres ens referim sobretot amb els mots missa o eucaristia, amb l'expressió "fracció del pa"; es reunien, sí, en petits grups, a la casa d'algú, "per partir el pa" tal com llegim en més d'un passatge dels Fets dels Apòstols. Feien l'Eucaristia, i Jesús hi era.

Ara bé; Jesús es fa realment present enmig nostre únicament en el culte, en la celebració eucarística? No, la fe cristiana, la que diem que tenim, més o menys minsa, els qui gosem dir-nos deixebles de Jesús, de la seva colla, sabem que no es testimonia, aquesta fe, només en el culte sinó també, i no pas menys, en la vida. L'evangelista Joan, que, a diferència dels altres tres (Mateu, Marc i Lluç), no ens explica els detalls d'aquell darrer sopar, sí que s'entreté a narrar-nos aquell gest de Jesús, del tot sorprenent, escandalós i tot, que consistí a posar-se a rentar els peus als apòstols; un gest, doncs, de servent, de criat, ell que era el mestre, el Senyor, i feien bé d'anomenar-lo així. I després d'haver-ho fet els va dir: "si jo us els he rentats també vosaltres us els heu de rentar els uns als altres; tal com jo us ho he fet feu-vos-ho també vosaltres". Que Joan, el gran teòleg, situï en la sublimitat del darrer sopar aquest humil gest de gran servei –el mestre i Senyor que es fa servidor dels petits, el Creador que s'abaixa, que s'agenolla als peus de la creatura– té una importància cabdal que de cap manera no podem menystenir: recordar i fer el que va fer Jesús i el que va dir en acabar –feu-ho, feu-vos-ho, també vosaltres– és un autèntic memorial que fa realment present Jesús, ara ja no en el culte sinó en l'actitud vital de servir. Jesús es fa realment present en el pa i el vi de l'Eucaristia però també s'hi fa, i no pas menys, en cada acte de servei, d'estimació, doncs, d'abaixament i tot, fins en l'heroïcitat. No ho oblidem mai: el culte, la celebració comunitària de la nostra fe, és ben important, i tant!, però no ha de ser privilegiat per damunt de la vida d'amor al servei de qui sigui, especialment dels més desvalguts. Això us mano –diu Jesús–, que us estimeu els uns altres. Sense això, la resta, el culte inclòs, és palla, foc d'encenalls.

Avui som aquí per fer en certa manera un altre memorial. Un fet tràgic, luctuós, profundament lamentable, produït en unes dates concretes –ben especialment l'11 de setembre del 1714– amb conseqüències injustes i tristíssimes que, més enllà d'alts i baixos sociopolítics, culturals i econòmics, perduren encara actualment. En aquesta nostra i estimada Diada el poble català, amb el benentès que és format pels qui hi hem nascut i crescut i pels que hi han vingut i hi venen de tants indrets del món, recorda amb nostàlgia,

amb indignació, amb tristesa però també amb esperança, aquells fets que ens van arrabassar injustament –és que hi ha guerres justes? robatoris justificats?– la llibertat de la nostra nació i la parla que ens identifica. I això, vessant molta sang, la d'aquells que aleshores i al llarg dels temps s'ho van jugar tot a favor de la pàtria. No oblidem que aquesta Eucaristia que celebrem avui, iniciada a finals del segle XIXè i promoguda per la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, la fem en memòria dels qui han mort defensant la llibertat nacional.

Fent una ullada al passat, molt o poc remot, lamentem que la nostra nació i la nostra parla, d'una manera especialment dura –per bé que prou que procuraven que no es notessin els efectes...– han estat menystingudes i sovint explícitament perseguides. No solament és una injustícia flagrant, condemnada tant per la Declaració dels Drets Humans com per la doctrinal social i moral catòlica, sinó que ha impedit i continua impeding el creixement en tots els àmbits d'un poble, d'una societat, que, malgrat algunes veus discordants, de cap manera no hagués estat, abans, ni ho seria ara, en detriment de la justa prosperitat d'altres pobles. I malgrat tot això permeteu-me que, mirant el passat més recent, els darrers deu anys, mostri una tristesa, fins una decepció, en sentir i llegir una expressió que ha fet fortuna però que, a parer meu, i a pesar de la seva força expressiva, no és cristianament defensable: “Ni oblit ni perdó!” No, això no! Un cristià no pot enlairar aquesta pancarta, no pot proclamar aquest eslògan. Queixa, reivindicació, estratègia, memòria activa, lluita pacífica, i tant que sí! Tenim memòria, i tant! Però fora l'odi i la venjança, sempre. Cap causa noble, cap nació digna, no ha triomfat ni sobreviscut moguda en primer lloc en contra d'una altra. No em refereixo, esgrimint literalment aquella sentència de Jesús, a parar una galta quan ens han pegat, i de quin a manera!, a l'altra. Però sí que brando allò de fer el bé a tothom, fins a estimar els enemics. La fermesa en el diàleg, la tossuderia en la reclamació, el crit contra l'abús, la intransigència davant la injustícia, les invectives contra l'opressió, la rebel·lia enfront d'una llei injusta, o potser justa però aplicada injustament, tot això, dic, és no solament aprovable sinó necessari i tot, però no està renyit amb el domini de si mateix, amb serenitat d'ànim, amb actitud constructiva. Penseu en alguns grans líders mundials a favor de la pau, lluitadors tossuts en defensa de la causa dels seus pobles o dels seus col·lectius.

Si miro el present del nostre país, en aquesta nostra Diada nacional, em faig ben meua la lamentació per la situació de la nostra llengua pròpia, eix d'allò que som, d'allò que hem mamat des de petits i des de fa mil anys, que ens fa sentir germans d'altres pobles amb llengües també sorgides del llatí, la nostra mare. Sí, la veig esllanguida, la nostra parla, poc respectada, o ignorada, pels qui van al davant dels països veïns i, malgrat alguns esforços, també poc defensada, poc promoguda, fins a vegades, lamentablement, poc usada pels qui van al davant de les nostres institucions polítiques. Però alerta, no ens hem d'espolsar la nostra responsabilitat, la de cadascú; com deia un poeta i músic basc [Joxean Artze] “una llengua no mor perquè els que no la saben no l'aprenen; una llengua mor perquè els que la saben no la parlen”. Alguns dels nostres bisbes, dels nostres preveres, és veritat, també haurien de fer més, tot el que està a llur abast, perquè la parla catalana vagi essent la principal a l'hora de celebrar, de catequitzar, d'evangelitzar; en aquest sentit és clamorós

i fins contrari als documents eclesials l'abandó i el menyspreu, pel que fa a la llengua, que senten tants i tants cristians del germà País Valencià per part dels seus jerarques; es veu que el valencià, segons ells, serveix per parlar a casa i al carrer però no per expressar la fe, per parlar amb nostre Senyor.

Tanmateix, la lamentació de molt bona part de la nostra societat catalana va més enllà de l'àmbit de la llengua, i en un dia com avui, de festa nacional, no podem mirar cap a un altra banda davant de l'augment de les bosses de pobresa, davant de despeses, enormes en alguns casos, que no afavoreixen allò que més cal, davant fins i tot –quina vergonya!– de brots de corrupció que no fan sinó minvar la nostra confiança en els qui administren el nostre diner públic. I encara, en una nova Diada, i ja fa anys, hem de lamentar tenir a l'exili un president del tot legítim, una presidenta i altres polítics expedientats, condemnats i inhabilitats amb acusacions com a mínim espúries, i un cantant a la presó de fa més de 5 anys per dir veritats demostrables. L'església, tots però ho esperem també dels nostres pastors, no pot, no poden, deixar de censurar, i fins de condemnar, aquests fets que ens avergonyeixen, i fer-ho amb la mateixa claredat que empren davant de comportaments que consideren poc ètics o que atempten a la moral cristiana. Subjugar una nació, els seus drets i la seva llengua, atempta també a la moral cristiana; per això mateix no desdiu ser dit en un sermó dins un temple, i en un temple històricament del poble; venerable temple gòtic, aquest, començat a construir aviat farà set segles per iniciativa de la gent de mar, dels pescadors i dels descarregadors del moll de la Ribera, els anomenats bastaixos; temple, doncs, veritablement del poble, de la gent que el sufragà amb cabals propis i amb el seu treball. [Sense menystenir la també bellíssima catedral de la ciutat, seu de l'estimada diòcesi barcelonina, construïda per aquelles mateixes dates, recordo que, diferentment d'aquesta, aquella estava associada a la monarquia, a la noblesa i a l'alt clergat.]

M'ha semblat, germans, amics, que en un dia com avui no podia deixar de dir el que he dit. Mirada al passat, mirada al present. Però ens cal mirar el futur. Us convido a rellegir el text que hem cantat en iniciar aquesta Eucaristia: “Poble de Déu, poble en marxa, junts fem camí”. Sí, l'Esperit de Déu, amb el segell del qual som marcats, ens aplega i ens empeny en la vida i a fer-hi front no pas barallats –ai!, una xacra més de la política del país, que frena, i molt, en lloc d'empènyer– sinó fent pinya (i, si cal, amb folre i manilles i puntals i tot!) per aixecar, per construir. Us convido també a rellegir la 1a lectura [Romans 12,9-18.21], aquest bellíssim text de sant Pau, bellíssim i exigent alhora; ens hi parla d'esperança, de solidaritat, d'hospitalitat –ai! quin altre tema tan roent als nostres dies a casa nostra; és evident que fer front a la immigració no es pot esbandir amb un parell de títols o amb una pretensiosa tertúlia i menys amb actituds demagògiques–, però com a cristians, i fins mirant a fons la nostra història, no podem tancar-nos a l'acolliment, a l'hospitalitat, a mirar cada persona amb respecte, amb amor, si voleu amb la mirada de Déu. Acabo, doncs, amb les paraules últimes que hem llegit de sant Pau: “No torneu a ningú mal per mal; mireu de fer el bé a tothom. Si és possible, i fins on depengui de vosaltres, estigueu en pau amb tothom. No us deixeu vèncer pel mal; al contrari, venceu el mal amb el bé”.

I això, germans, en la Diada d'avui, i sempre.